

agárdi lelkész naplói, idősb Kubinyi Ferencz és Vas Gereben néhány kézírata (Tietz A. ajándéka), Lenhossék József koponyamérései (vétel), és a Codice Messicano Vaticano 3373 hasonmása (Duc de Loubat ajándéka).

A BUDAPESTI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY- EGYETEM KÖNYVTÁRA 1896-BAN.

A budapesti egyetemi könyvtár 1896. évi állapotáról *Szilágyi Sándor* min. tanácsos, könyvtári igazgató a következő jelentést intézte *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszterhez:

Az ezredéves kiállításon könyvtárunk Excellentiád magas intentióinak megfelelőleg méltón volt képviselve. Nemcsak a történelmi csoport irodalmi alcsoportjában, hanem az ujabbkori közoktatásügyi csoportban is sok kiválóan becses munka kiállításával vett részt, valamint az ügyvédi kamara kiállítását is a könyvtárunkban található igen érdekes adalékokkal egészítettük ki.

Általában az egyetemi könyvtárban rendkívül gazdagon van képviselve irodalmi életünknek minden korszaka s ez tette lehetővé, hogy irodalmi életünknek minden mozzanatából tudtunk valami feltűnőt, valami jellemzőt bemutatni.

Mint mult évi jelentésemben említettem, az irodalmi csoportnak előadói a könyvtár személyzetéből kerültek ki, kik e fáradságos és nagy felelősséggel járó munkát a könyvtári szolgálattal akkép egyeztették össze, hogy az utóbbi hátrányt nem szenvedett.

Hogy az irodalomtörténeti csoportban a külföldi könyvtárak is élénk részt vettek kiállításaiikkal, abban nem kis tényező volt az a körülmény, hogy könyvtárunk a külföldi könyvtárakkal élénk összeköttetést tart fenn, mely természetesen a kiállítás alkalmából csak fokozódott, a mennyiben ezen könyvtárak ama körülmény-nél fogva, hogy a csoport-előadók az egyetemi könyvtár tisztviselőiből kerültek ki, kiállítási tárgyaikat hozzánk küldték be.

Az előadók pontosságának és éberségének köszönhetjük azt, hogy a kiállított tárgyakat azok nagy száma daczára minden hiány nélkül kaptuk vissza.

Hálásan kell megemlékeznem Excellentiád azon kegyességéről, hogy duplumainkat Excellentiád a kolozsvári egyetemi könyvtárnak s az ezzel kapcsolatban lévő erdélyi ev. ref. egyházkerület theologiai facultásának kegyeskedett adományozni, miáltal lehetővé tétetett, hogy a hírlapszoba mellett lévő nagy kerek dolgozó-szoba, melyet eddigelé a duplumok betöltöttek, visszaadassék eredeti rendeltetésének és ezzel elég van téve az egyetemi tanács azon kívánságának, hogy külön és minden időben használható dolgozó-

terem rendeztessék be, mely a legszükségesebb segédkönyvekkel felszerelve, tágas és kényelmes helyet biztosít a dolgozóknak.

A gazdasági hivatal nagy előzékenységgel járult hozzá, hogy ezen dolgozó-terem, mely eddig alig volt fűthető, kályhával és minden szükségessel elláttassék.

Mint hogy azonban ezen dolgozó helyiségbe a címjegyzékeket levinni már azért sem lehet, nehogy azok rendetlenségbe jöjjenek, czélszerűnek tartottam azon szobát, melyben a címjegyzékek őriztetnek, úgy rendezni be, hogy azok a kutatók, kik a czédulakatalogust előzetesen akarják használni, ebben a szobában is dolgozhassanak s előre elkészíthessék azon könyvek jegyzékét, melyekre a földszinti dolgozóteremben szükségük van.

Kétségtelen, Kegyelmes Uram, hogy tért nyertünk a doublettek eltávolítása által, azonban korántsem annyit, mint a menynyire szükségünk lett volna. A hely szűkét már is kezdjük érezni. Nem számítva azt is, hogy az elsőemeleti folyosó is tele van, az ősnymtatványok három helyen vannak felállítva, az orvosi szak három megszakítással különböző helyen van elhelyezve, a vegyes szakba tartozó munkákat négy különböző helyen kell keresni, a történeti szak pedig ugyanez okból ötfelé van elduggatva. S tekintetbe véve a könyvek évenkénti progressiv szaporodását, rövid idő alatt elodázhatatlanná válik, hogy a könyvtár épületét új szárnyrészszel megtoldjuk s e részben indokolt előterjesztést fogok Excellentiádhoz benyújtani.

A személyi ügyeket illetőleg Dedek Crescens Lajos I. évődös pótléka az idén vált esedékessé, mely részére Nagyméltóságodnak f. évi 41,402. sz. alatt utalványoztatott. A megürült szolgálai állomás Halász Alajos napidijas szolgálával töltetett be, továbbá Ferenczy József és Nagy Pál könyvtári szolgák magasabb fizetési fokozatba léptek elő.

Legmélyebb hálámnak kívánok kifejezést adni, hogy Excellentiád magas felterjesztésére ő Felsége az igazgatót miniszteri tanácsosi czímmel kegyeskedett felruházni, kit ez évben a bécsi császári tudományos akadémia is külföldi levelező tagjául választott.

Kiváló hálával kívánom kiemelni azt is, hogy Kudora Károly másodőrnek a kiállítás rendezésében szerzett érdemei elismerésül ő Felsége a koronás arany-érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

A könyvtár 1896. évi forgalmáról és gyarapodásáról van szerencsém jelentésemet a következőkben tenni meg :

A könyvtár szaporodása legnagyobbbrészt a rendes évi datátióból és a könyvtári illetékből került ki, de ezenkívül adományozás útján is jutott a könyvtár intézetektől, hatóságok- és magánosoktól munkák birtokába, nevezetesen : a magy. kir., a csász.

és kir. közös, és az osztrák csász. kir. kormányoktól, az angol, bolgár, canadai, német, belga, dán, ind, svéd. olasz és orosz kormányoktól, a magyar országgyűlés képviselőházától, a M. Tud. Akadémia és az osztrák csász. tud. akadémiától, a magyar történelmi társulattól, az országos és fővárosi statisztikai hivataloktól, az »Országos Törvénytár« szerkesztőségétől, az ezredéves országos kiállítás igazgatóságától, a m. kir. államvasutak igazgatóságától, a budapesti főkapitányságtól, az esztergomi főkáptalantól, a krisztianiai egyetemi könyvtártól, a zirczi ciszterczita apátságtól, a temesvári első takarékpénztártól, a pesti polgári kereskedelmi testület és a budapesti nagykereskedők és nagyiparosok társulatától, a kecskeméti Katona József-körtől, a Magyar protestáns irodalmi társulattól, a felső-csalóközi ármentesítő társulattól, a veszprémi papnevelő-intézettől, a nagyvárad Szigligeti-társaságtól, a budapesti ügyvédi kamarától, a kolozsvári egyetemi könyvtártól, Frankfurt város könyvtárától, a székes-fővárosi képzőművészeti bizottságtól, a k. u. k. Kriegs-Archiv-tól, a soproni ág. ev. lyceumtól, a »Biblioteca nazionale centrale di Firenze«-tól, a k. u. k. militäргеographisches Institut-tól, a k. k. österreichisches Gradmessungs-Bureau-tól, a kön. preussisches geodäsisches Institut-tól, a Smithsonian-Institution-tól, a m. kir. földtani intézettől, a meteorologiai és föld-delejességi m. kir. központi intézettől, a budapesti növendékpapságtól, [az izr. irodalmi társulattól, a budapesti rabbiképző-intézettől ; azonkívül a magyarországi jogakadémiák stb., valamint a legtöbb külföldi egyetem is mint rendesen, úgy ez évben is beküldték kiadványaikat. — A nyomdák közül : a magy. kir. államnyomdától, az egyetemi nyomdától, az »Athenaeum« és »Franklin-Társulat« nyomdától, továbbá az aradi, brassói, budai, debreczeni, kecskeméti, miskolci, pozsonyi és veszprémi nyomdáktól. — Magánosok közül József főherczeg ö csász. és kir. Fensége (Alcsuth), Balló Mátyás, Beke Antal (Gyula-Fejérvár), dr. Békefi Remig, Bite Pál (Szeged), Thomas Willing Balch (Philadelphia), Bubits Zsigmond (Kassa), Carlotta Ceradini Bozzolo (Milano), C. C. Carles (Buenos-Ayres), Uriel H. Crocker (Boston), Demkó György (Eger), Devecis Del Vecchio Ferencz, Éble Gábor, Érdújhelyi Menyhért, dr. Fialovszky Lajos, Frederik Jenő, Halaváts Gyula, Herendi (Hoselitz) Arthur, báró Hornig Károly (Veszprém), Jekelfalussy József, Káldy Gyula, King George (Calcutta), Lipperheide báró (Berlin), Lőw Immánuel (Szeged), Marinescu Athanáz (Karánsebes), dr. Margó Tivadar, Murray Dávid (Glasgow), Némäti Kálmán, Németh Péter, Alfonso Doria Pamphili herczeg (Roma), báró Radvánszky Béla (Sajó-Kazán), dr. Schwartz Izidor, Siebreich Károly, Strack Hermann L. (Berlin), George F. Stone (Chicago), dr. Szádeczky Lajos (Kolozsvár), dr. Szendrei János, Szentessy Gyula (Vác), Szigetvári Iván, Szilágyi Géza, dr. Tély Iván, báró Thoroczky Victor, dr. Toldy

László, Vágner József (Nyitra), Végh Arthur, Várady Gábor (Mármaros-Sziget), gróf Vigyázó Ferencz, Wiener Moszkó, Zama Edonard (Róma) és Zolnay Gyula gyarapították ajándékaikkal a könyvtárat.

Azon művek közül, melyekkel ez évben ajándékozás folytán gyarapodott könyvtárunk, első helyen érdemel említést *Medgyesi Pál* 1650-ben Váradon nyomtatott ily czimű munkájának töredéke: »*Abba atya. Avagg könyörgesnek lelke*«, melyet dr. Dézsi Lajos, egyetemi könyvtártiszt ajándékozott könyvtárunknak. E művet Szabó Károly bibliografusunk még nem ismerte s ezen példányon kívül csupán egy szintén töredék példánya ismeretes egy magángyűjtő birtokában.

A könyvtár állománya az 1896. évben 1841 művel, mely 2389 kötetet képez, 1891 darab aprónyomtatvánnyal és 2 darab kézirattal gyarapodott, ezt hozzáadva a múlt évi álladékhhoz, az 1896 december 31-iki könyvtárállomány 217,752 kötet műből, 37,147 aprónyomtatványból, ezenfelül 1606 darab és 439 kötet kéziratból áll.

A külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel az 1896. évben előfordult érintkezésünket a következő jegyzék tünteti fel: a baseli nyilvános könyvtár, a bécsi cs. és kir. udvari könyvtár, a bécsi cs. kir. egyetemi könyvtár, a bécsi cs. tud. akadémia, a bécsi cs. és kir. udvari és állami levéltár, a bécsi k. k. Hofkammer-Archiv, a bécsi k. k. Institut für österreichische Geschichtsforschung, a berlini kir. könyvtár, a boroszlói kir. egyetemi könyvtár, a firenzei Biblioteca nazionale centrale, a frankfurti városi könyvtár, a göttingai egyetemi könyvtár, a gráci egyetemi könyvtár, a heidelbergi egyetemi könyvtár, a heiligenkreuzi Stiftsbibliothek, a krakói Jagelló-egyetemi könyvtár, a mária-sterne trappista-rend társháza (Bosznia), a lemergi egyetemi könyvtár, a mölki szent benedek-rendi zárda könyvtára, a müncheni bajor kir. udvari és állami-könyvtár, a müncheni állami levéltár, a prágai egyetemi könyvtár.

Megjegyzendő, hogy könyvtárunk a kiállítás alkalmából a legtöbb európai nevezetes könyvtárakkal érintkezett, melyek e jegyzékben ki nem tüntették.